

Γονική μέριμνα σε υποθέσεις διασυνοριακού χαρακτήρα, συμπεριλαμβανομένης της απαγωγής παιδιού

Θεματική μονάδα 3

Οικογενειακή διαμεσολάβηση

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

1. Εισαγωγή	3
2. Πιθανοί εμπλεκόμενοι σε μια διασυνοριακή υπόθεση απαγωγής παιδιού από γονέα	4
3. Μοντέλα διαμεσολάβησης σε διασυνοριακές υποθέσεις απαγωγής παιδιών	5
4. Πλεονεκτήματα της διαμεσολάβησης	7
5. Επίλυση πρακτικών υποθέσεων	8
6. Διαφορές μεταξύ της οικογενειακής διαμεσολάβησης σε εγχώριες υποθέσεις και της διαμεσολάβησης σε διασυνοριακές υποθέσεις απαγωγής παιδιών	10
6.1. Επίπεδο της σύγκρουσης	10
6.2. Καλυπτόμενα ζητήματα	11
6.3. Περιορισμένο νομικό και χρονικό πλαίσιο	12
7. Η διαδικασία της διαμεσολάβησης	12
7.1. Πρόταση προσφυγής στη διαμεσολάβηση και έλεγχος καταλληλότητας της υποθέσεως	13
7.2. Εύρεση των διαμεσολαβητών και οργάνωση της διαμεσολάβησης	13
7.3. Χρονικό πλαίσιο	14
7.4. Ο ρόλος της γλώσσας και των πολιτισμικών καταβολών	15
7.5. Συνεργασία με άλλους επαγγελματίες	15
7.6. Εργαλεία και μεθοδολογίες	16
7.7. Παρακολούθηση μετά τη διαμεσολάβηση	16
8. Η συμφωνία που προκύπτει από διαμεσολάβηση	17

1. Εισαγωγή

Η αναζήτηση προτύπων για τη διευθέτηση διενέξεων με βάση τη συνεργασία και όχι την αντιδικία έχει οδηγήσει στην ανάπτυξη εναλλακτικών τρόπων επίλυσης διαφορών. Ως εναλλακτική επίλυση διαφορών (ΕΕΔ) νοούνται οι διαδικασίες οι οποίες αποσκοπούν στη διευθέτηση των διαφορών με άλλο τρόπο πλην της δικαστικής διαμάχης. Η πιο γνωστή μορφή ΕΕΔ είναι η διαμεσολάβηση. [Η οδηγία της ΕΕ για ορισμένα θέματα διαμεσολάβησης σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις](#), της 21ης Μαΐου 2008 (εφεξής η «οδηγία της ΕΕ για τη διαμεσολάβηση»), ορίζει τη διαμεσολάβηση ως

«...διαρθρωμένη διαδικασία, ανεξαρτήτως ονομασίας, στην οποία δύο ή περισσότερα μέρη μιας διαφοράς επιχειρούν εκουσίως να καταλήξουν σε συμφωνία σχετικά με την επίλυση της διαφοράς τους, με τη βοήθεια διαμεσολαβητή» (άρθρο 3, στοιχείο α)).

Η διαμεσολάβηση θεωρείται ταχύτερη και λιγότερο δαπανηρή από τη δικαστική διαμάχη και, σε πολλές περιπτώσεις, περισσότερο αποτελεσματική, καθώς πραγματεύεται τις διαπροσωπικές πτυχές της σύγκρουσης και όχι μόνο τις νομικές πτυχές. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό στις συγκρούσεις οικογενειακής φύσεως. Η οδηγία της ΕΕ για τη διαμεσολάβηση ορίζει:

«Η διαμεσολάβηση μπορεί να προσφέρει οικονομικά αποδοτική και ταχεία εξωδικαστική επίλυση των διαφορών σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις μέσω διαδικασιών προσαρμοσμένων στις ανάγκες των διαδίκων. Οι συμφωνίες που επιτυγχάνονται μέσω διαμεσολάβησης προσφέρονται περισσότερο για εκούσια εκτέλεση και επιτρέπουν να διατηρηθεί φιλική και βιώσιμη σχέση μεταξύ των μερών. Τα προτερήματα αυτά είναι εντονότερα στις καταστάσεις που περιλαμβάνουν διασυννοριακά στοιχεία» (προοίμιο, αιτιολογική σκέψη 6).

Ορισμένα κράτη μέλη της ΕΕ έχουν πλέον θεσπίσει νόμους περί διαμεσολάβησης οι οποίοι ρυθμίζουν τη χρήση της διαδικασίας εσωτερικής και διασυννοριακής διαμεσολάβησης. Καθώς έχει ήδη εδραιωθεί καλά σε κάποιες χώρες, η οικογενειακή διαμεσολάβηση κατά τη διάρκεια διαδικασιών χωρισμού και διαζυγίου χρησιμοποιείται για να ρυθμίζει ζητήματα όπως η γονική μέριμνα, το δικαίωμα προσωπικής επικοινωνίας ή επίσκεψης και οικονομικά θέματα όπως η διατροφή συζύγου και παιδιού, η αποζημίωση και η κατανομή περιουσιακών στοιχείων και οφειλών. Η οικογενειακή διαμεσολάβηση είναι επίσης πολύ αποτελεσματική στη διευθέτηση διασυννοριακών διαφορών που αφορούν την άσκηση του δικαιώματος προσωπικής επικοινωνίας και την απαγωγή παιδιών.

Το υλικό που παρατίθεται εδώ στηρίζεται στο παράδειγμα διασυννοριακών υποθέσεων απαγωγής παιδιών από γονείς, οι οποίες ολοένα και αυξάνονται λόγω της εντεινόμενης παγκοσμιοποίησης και της αυξημένης κινητικότητας. Ένα παράδειγμα είναι το εξής:

Η Elisa είναι η νεαρή κόρη ενός παντρεμένου ζευγαριού, μιας Ιταλίδας και ενός Γερμανού, που ζουν στη Γερμανία. Καθώς δυσκολεύεται να βρει μια ειδικευμένη θέση εργασίας στη Γερμανία και αισθάνεται απομονωμένη, η ιταλίδα μητέρα επισκέπτεται την πατρίδα της για το καλοκαίρι και αποφασίζει να παραμείνει και να

συνεχίσει τις σπουδές της στην Ιταλία. Ο γερμανός πατέρας ταραίζεται και στη συνέχεια υποβάλλει αίτηση για την επιστροφή της κόρης του στη χώρα συνήθους διαμονής της δυνάμει της σύμβασης της Χάγης του 1980. Το δικαστήριο συστήνει διαμεσολάβηση και η διαμεσολάβηση προγραμματίζεται για το Σαββατοκύριακο πριν από τη δίκη, με τη συμμετοχή ενός Ιταλού και ενός Γερμανού διαμεσολαβητή

2. Πιθανοί εμπλεκόμενοι σε μια διασυνοριακή υπόθεση απαγωγής παιδιού από γονέα

Στις διασυνοριακές υποθέσεις απαγωγής παιδιών υπάρχουν αρκετοί πιθανοί εμπλεκόμενοι. Τα κύρια πρόσωπα που εμπλέκονται είναι οι γονείς και το παιδί ή τα παιδιά· εδώ γίνεται λόγος για τον «γονέα απαγωγέα» και τον «εγκαταλειφθέντα γονέα». Ο γονέας απαγωγέας – ο οποίος συνήθως είναι ο κύριος υπεύθυνος για τη φροντίδα του παιδιού (στο 70% του συνόλου των περιπτώσεων η μητέρα) – σχεδόν ποτέ δεν θεωρεί ότι απήγαγε το παιδί, αλλά μάλλον ισχυρίζεται ότι απλώς προσπάθησε να ξεφύγει από μια δύσκολη ή αφόρητη κατάσταση. Πολλοί γονείς απαγωγείς είτε δεν γνωρίζουν ότι απομακρύνοντας το παιδί από τη χώρα χωρίς τη συναίνεση του άλλου γονέα παραβαίνουν διεθνείς συμβάσεις, είτε το γνωρίζουν μεν αυτό, αλλά ελπίζουν ότι ο άλλος γονέας δεν θα λάβει δραστικά μέτρα για να εξασφαλίσει την επιστροφή του παιδιού. Οι παππούδες και οι γιαγιάδες, καθώς και άλλα μέλη της οικογένειας, φίλοι ή νέοι σύντροφοι μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην εξέλιξη μιας υποθέσεως απαγωγής παιδιού, π.χ. βοηθώντας τον γονέα απαγωγέα να σχεδιάσει την αναχώρηση από τη χώρα συνήθους διαμονής και υποστηρίζοντάς τον κατά την επιστροφή ή ακόμη και κρύβοντας το παιδί ή τα παιδιά. Ο εγκαταλειφθείς γονέας μπορεί να δέχεται υποδείξεις του τύπου, «μην την αφήσεις να σου το κάνει αυτό!» και προτροπές του τύπου «πήγαινε εκεί και πάρε πίσω το παιδί».

Όταν ένας γονέας συνειδητοποιεί ότι το παιδί του έχει απαχθεί, συχνά επικοινωνεί με έναν τοπικό δικηγόρο ο οποίος ενδέχεται να ενθαρρύνει τον γονέα να κινηθεί διαδικασία για να αποκτήσει την αποκλειστική επιμέλεια του παιδιού στη συγκεκριμένη χώρα. Εάν ο γονέας απαγωγέας και το παιδί εξαφανισθούν απροσδόκητα, ο εγκαταλειφθείς γονέας συχνά ειδοποιεί την αστυνομία και της ζητεί να εκδώσει προειδοποίηση για επιφυλακή στα σύνορα. Το επόμενο βήμα είναι να αποταθεί στην κεντρική αρχή της χώρας συνήθους διαμονής του παιδιού, η οποία θα του προτείνει να επικοινωνήσει με την κεντρική αρχή του κράτους στο οποίο μεταφέρθηκε το απαχθέν παιδί. Η εν λόγω κεντρική αρχή έχει κεντρικό ρόλο στη διαδικασία επιστροφής, είναι σε επικοινωνία και με τους δύο γονείς και τους εμπλεκόμενους δικηγόρους και είναι σε θέση να προτείνει, και μάλιστα ενδεχομένως να χρηματοδοτήσει, διαδικασία διαμεσολάβησης. Σε ορισμένες περιπτώσεις, η κεντρική αρχή εκπροσωπεί τον εγκαταλειφθέντα γονέα αλλά σε άλλες περιπτώσεις αμφότεροι οι γονείς εκπροσωπούνται από τους δικηγόρους τους στην υπόθεση βάσει της σύμβασης της Χάγης του 1980.

Ο δικαστής ο οποίος αποφαινεται επί της επιστροφής ή μη επιστροφής του παιδιού στο κράτος συνήθως διαμονής του μπορεί να ζητήσει να συμμετάσχει οποιοσδήποτε εκ των εξής:

- υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας
- επίτροπος
- φορέας που οργανώνει εποπτευόμενες επισκέψεις
- ψυχολόγος ως εμπειρογνώμων
- διερμηνέας για τον εγκαταλειφθέντα γονέα

Ο δικαστής είναι ο πλέον αρμόδιος να συστήσει στους διαδίκους να προσφύγουν στη διαμεσολάβηση, ιδίως καθώς πολλοί δικαστές γνωρίζουν πολύ καλά ότι μια δικαστική απόφαση επί του ζητήματος της επιστροφής ή μη επιστροφής θα προσφέρει λύση μόνο για το συγκεκριμένο σημαντικό ζήτημα αλλά δεν θα επιλύσει τα πολλά άλλα πιεστικά ζητήματα που αντιμετωπίζουν οι γονείς.

Τέλος, ο εγκαταλειφθείς γονέας ο οποίος μεταβαίνει στη χώρα όπου βρίσκεται το απαχθέν παιδί για τη δίκη, μπορεί να ζητήσει υποστήριξη από το προξενείο του. Σε περίπτωση που ασκηθεί έφεση, εμπλέκεται το εφετείο και τελικά, εάν διαταχθεί η επιστροφή του παιδιού και ο γονέας απαγωγέας αρνηθεί να συνεργασθεί, ενδέχεται να κληθούν η αστυνομία και ένας κλητήρας να αναλάβουν τη μεταφορά του παιδιού από τον ένα γονέα στον άλλο και τη μετάβασή του στον σταθμό του τρένου ή στο αεροδρόμιο.

Στις υποθέσεις απαγωγής παιδιών βάσει της σύμβασης της Χάγης εμπλέκονται τόσοι πολλοί, που μερικές φορές η κατάσταση γίνεται εξουθενωτική για τους γονείς. Στην αρχή, δεν ήξεραν πού πήγαιναν να μπλέξουν.

3. Μοντέλα διαμεσολάβησης σε διασυνοριακές υποθέσεις απαγωγής παιδιών

Η διαμεσολάβηση συνήθως διεξάγεται στην ίδια χώρα όπου διεξάγεται η δίκη για την υπόθεση και προγραμματίζεται αρκετές ημέρες πριν από τη δίκη. Καθώς οι διασυνοριακές υποθέσεις απαγωγής παιδιών χαρακτηρίζονται πάντοτε από υψηλό βαθμό σύγκρουσης και εξετάζονται υπό πίεση και εντός ενός περιορισμένου νομικού και χρονικού πλαισίου, είναι γενικά παραδεκτό ότι η συνδιαμεσολάβηση είναι ουσιώδους σημασίας. [Ο Οδηγός ορθής πρακτικής για τη διαμεσολάβηση ορίζει στο Κεφάλαιο 6.2.3:](#)

«Όπου ενδείκνυται και είναι εφικτή, πρέπει να ενθαρρύνεται η διγλωσσική και διπολιτισμική συνδιαμεσολάβηση σε διασυνοριακές υποθέσεις απαγωγής παιδιών».

Βάσει της εμπειρίας που αποκτήθηκε από διασυνοριακές υποθέσεις οικογενειακού δικαίου στα γερμανογαλλικά και γερμανοαμερικανικά προγράμματα διαμεσολάβησης, η δήλωση [του Wroclaw για τη διαμεσολάβηση σε διεθνικές διαφορές επί ζητημάτων γονέων και παιδιών](#) του 2007 προτείνει το ακόλουθο μοντέλο συνδιαμεσολάβησης:

- **δι-εθνική:** ένας διαμεσολαβητής από καθεμία από τις χώρες καταγωγής των γονέων
- **δι-γλωσσική:** και οι δύο διαμεσολαβητές πρέπει να μιλούν και τις δύο γλώσσες
- **δι-φυλετική:** ένας άνδρας και μία γυναίκα
- **δι-επαγγελματική:** ένας διαμεσολαβητής με ψυχοκοινωνική ή εκπαιδευτική επαγγελματική κατάρτιση και ο άλλος με νομική επαγγελματική κατάρτιση.

Αυτό το μοντέλο λειτουργεί θετικά για τα μέρη, καθώς επιτρέπει να αντικατοπτρίζεται το πολιτισμικό υπόβαθρο και των δύο στη διαδικασία της διαμεσολάβησης και να γίνονται κατανοητές οι γλώσσες, οι θέσεις, οι αξίες και οι προτεραιότητές τους. Λειτουργεί επίσης θετικά και για τους διαμεσολαβητές, καθώς τους επιτρέπει να αισθάνονται βέβαιοι ότι μπορούν να κατανοήσουν την εξαιρετικά περίπλοκη και έντονη συναισθηματική και νομική κατάσταση της ανά χειράς υποθέσεως, και να τη χειριστούν με όσο το δυνατόν πιο επικοινωνιακό τρόπο, μέσω της αλληλοϋποστήριξης, αποτελώντας ταυτόχρονα υπόδειγμα διασυνοριακής συνεργασίας, χωρίς να επηρεάζεται η αμεροληψία τους.

Το βασικό μοντέλο διαμεσολάβησης σε διασυνοριακές υποθέσεις απαγωγής παιδιών εφαρμόζεται σε διαφορετικό βαθμό από τους τρεις ευρωπαϊκούς φορείς που οργανώνουν σε τακτική βάση διαδικασίες οικογενειακής διαμεσολάβησης σε διασυνοριακές υποθέσεις απαγωγής παιδιών: [τη βρετανική φιλανθρωπική οργάνωση Reunite \(Επανένωση-Κέντρο διεθνούς απαγωγής παιδιών\)](#), [την ολλανδική οργάνωση IKO \(Κέντρο διεθνούς απαγωγής παιδιών\)](#) και [τη γερμανική μη κερδοσκοπική μη κυβερνητική οργάνωση MiKK \(Διαμεσολάβηση σε διεθνείς υποθέσεις στις οποίες εμπλέκονται γονείς και παιδιά\)](#). Και οι τρεις οργανώσεις εφαρμόζουν τη συνδιαμεσολάβηση και εργάζονται με διαμεσολαβητές οι οποίοι διαθέτουν εξειδικευμένη κατάρτιση και είναι πρόθυμοι να αναλάβουν υποθέσεις σε περιορισμένα χρονικά περιθώρια και συνεργάζονται στενά με το δικαστήριο που είναι αρμόδιο για υποθέσεις βάσει της σύμβασης της Χάγης του 1980.

- Η Reunite διαθέτει δυναμικό 7 διαμεσολαβητών που διεξάγουν τρεις τρίωρες συνεδρίες με τα ζευγάρια σε δύο ημέρες. Η διαμεσολάβηση προετοιμάζεται από τη Reunite, πραγματεύεται οποιοδήποτε θέμα πλην των αμιγώς γαμικών ή κοινών οικονομικών και περιουσιακών θεμάτων, και πληρώνεται από τους γονείς ή από το ευεργέτημα πενίας εάν πληρούν τις προϋποθέσεις.
- Η IKO διαθέτει δυναμικό 18 διαμεσολαβητών οι οποίοι εργάζονται σε διαδικασίες συνδιαμεσολάβησης σε δι-επαγγελματική βάση και διεξάγουν τρεις τρίωρες συνεδρίες με τα ζευγάρια σε δύο ημέρες. Η διαμεσολάβηση

προετοιμάζεται από το Γραφείο Διαμεσολάβησης της ΙΚΟ, πραγματεύεται αποκλειστικά τα ζητήματα της απαγωγής, επιστροφής ή μη επιστροφής, μετεγκατάστασης και επαφής και πληρώνεται από το Υπουργείο Ασφάλειας και Δικαιοσύνης και τους γονείς ή από το Συμβούλιο Νομικής Συνδρομής εάν οι γονείς πληρούν τις προϋποθέσεις.

- Η MiKK διαθέτει ένα δίκτυο 140 διαμεσολαβητών οι οποίοι μπορούν να εργασθούν σε 28 γλώσσες. Η MiKK οργανώνει τη διαμεσολάβηση, συγκροτώντας μια ομάδα συνδιαμεσολαβητών αποτελούμενη από έναν άνδρα και μία γυναίκα, έναν από τη χώρα του καθενός εκ των μερών ή τουλάχιστον με τη δυνατότητα χειρισμού της μητρικής τους γλώσσας, και έναν με νομική και έναν με ψυχοκοινωνική επαγγελματική κατάρτιση – ακολουθώντας, έτσι, το μοντέλο διαμεσολάβησης που προκρίνει η δήλωση του Wroclaw. Το χρονικό πλαίσιο των διαμεσολαβήσεων της MiKK εξαρτάται από τους γονείς, όμως συνήθως οι συνεδρίες διεξάγονται σε δύο ή τρεις ημέρες και πραγματεύονται οποιοδήποτε θέμα επιθυμούν να διευθετήσουν οι γονείς. Η διαμεσολάβηση χρηματοδοτείται από τα μέρη ή, σε ορισμένες ειδικές περιπτώσεις, από τη γερμανική κεντρική αρχή.

4. Πλεονεκτήματα της διαμεσολάβησης

Μολονότι η [σύμβαση της Χάγης του 1980 για τα αστικά θέματα της διεθνούς απαγωγής παιδιών](#) και ο [νέος κανονισμός Βρυξέλλες II](#) παρέχουν ένα νομικό πλαίσιο για τις διασυνοριακές διαφορές στις οποίες εμπλέκονται παιδιά, η προσφυγή στη δικαιοσύνη αφήνει ανοιχτά πολλά ερωτήματα και ζητήματα που αντιμετωπίζουν οι οικογένειες οι οποίες εμπλέκονται σε διασυνοριακές διαφορές. Όλα αυτά τα ζητήματα, τα οποία αφορούν όχι μόνο το βραχυπρόθεσμο ερώτημα για το ποιος θα πρέπει να είναι ο τόπος διαμονής του παιδιού, αλλά και θέματα όπως η πιθανή μετεγκατάσταση του παιδιού ή/και ενός ή και των δύο γονέων, οι μακροπρόθεσμοι διακανονισμοί περί διαβίωσης, η διατροφή και η επαφή με τον απόντα γονέα, μπορούν να επιλυθούν μέσω διαμεσολάβησης. Επιπροσθέτως, η διαμεσολάβηση παρέχει στους γονείς ένα πεδίο διαλόγου όπου μπορούν να εκφραστούν και να εξερευνήσουν τα συναισθήματα θυμού και φόβου που τους διακατέχουν, καθώς και τις ανάγκες τους και τις ανάγκες του παιδιού. [Όπως ορίζεται στην αιτιολογική σκέψη 6 του προοιμίου της οδηγίας της ΕΕ για ορισμένα θέματα διαμεσολάβησης σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις,](#)

«Οι συμφωνίες που επιτυγχάνονται μέσω διαμεσολάβησης προσφέρονται περισσότερο για εκούσια εκτέλεση και επιτρέπουν να διατηρηθεί φιλική και βιώσιμη σχέση μεταξύ των μερών. Τα προτερήματα αυτά είναι εντονότερα στις καταστάσεις που περιλαμβάνουν διασυνοριακά στοιχεία».

Καθώς η επιτυχής διαμεσολάβηση μπορεί επίσης να απαλλάξει τα μέρη από την αβεβαιότητα και τα έξοδα περαιτέρω δικαστικής διαμάχης σε μία ή και στις δύο χώρες, η οικογενειακή διαμεσολάβηση σε διασυνοριακές υποθέσεις δεν είναι μόνο ταχύτερη και πιθανώς αποτελεσματικότερη από τη δικαστική διαδικασία, αλλά είναι επίσης και οικονομικά αποδοτικότερη. Ακόμη και μια διαδικασία διαμεσολάβησης η οποία δεν καταλήγει σε συμφωνία ανοίγει τους διαύλους επικοινωνίας μεταξύ των γονέων, οδηγώντας με τον τρόπο αυτόν στην αποκλιμάκωση της μεταξύ τους σύγκρουσης και επιτρέποντάς τους να έχουν καλύτερες σχέσεις ο ένας με τον άλλο στο μέλλον, π.χ. εστιάζοντας μόνο σε ορισμένα σημαντικά επίμαχα ζητήματα – προς όφελος του παιδιού ή των παιδιών τους.

Πλεονεκτήματα της (διασυνοριακής) οικογενειακής διαμεσολάβησης

- Επίλυση ζητημάτων που αφορούν
 - ο τον τόπο διαμονής του παιδιού
 - ο την πιθανή μετεγκατάσταση του παιδιού ή/και ενός ή και των δύο γονέων
 - ο τους μακροπρόθεσμους διακανονισμούς περί διαβίωσης
 - ο τη διατροφή και την επαφή με τον απόντα γονέα κ.λπ.
- Πεδίο διαλόγου που επιτρέπει στους γονείς να εκφραστούν και να εξερευνήσουν
 - ο τα συναισθήματά τους
 - ο τις ατομικές τους ανάγκες
 - ο τις ανάγκες του παιδιού
- Ταχεία και ευέλικτη διαδικασία
- Οικονομική αποδοτικότητα
- Αποκλιμάκωση της σύγκρουσης

5. Επίλυση πρακτικών υποθέσεων

Επίλυση πρακτικής υποθέσεως «Benedict»

Ο Benedict, 3 ετών, είναι ο γιος της Kristine, μιας νοσοκόμας 32 ετών από τη Λετονία και του Brian, ενός μηχανικού 34 ετών από την Ιρλανδία. Η Kristine και ο Brian γνωρίστηκαν πριν από πέντε χρόνια σε μια παμπ στο Δουβλίνο, όπου η Kristine είχε μόλις μεταβεί για να αναλάβει μια νέα θέση εργασίας σε ένα πανεπιστημιακό νοσοκομείο. Είχαν σχέση με διαλείμματα για περισσότερο από ένα χρόνο, μέχρι που η Kristine έμεινε έγκυος. Δοκίμασαν να συζητήσουν για κάποιο διάστημα κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης, όμως η κατάσταση δεν ήταν καλή. Ωστόσο, ήταν και οι δύο πολύ αποφασισμένοι να αναλάβουν ενεργά τον ρόλο τους ως γονείς και όταν γεννήθηκε ο γιος τους, Benedict, τον Σεπτέμβριο του 2009, συμφώνησαν ότι ο Brian θα έπρεπε να ορισθεί κηδεμόνας του Benedict και υπέγραψαν και τα απαραίτητα έγγραφα προς τούτο. Ο Benedict ζούσε με τη μητέρα του και

περνούσε με τον πατέρα του κάθε Τετάρτη απόγευμα και κάθε δεύτερο Σαββατοκύριακο από το Σάββατο το πρωί έως την Κυριακή το απόγευμα. Στην αρχή, η μητέρα του δίσταζε να τον αφήσει να διανυκτερεύσει στον πατέρα του αλλά τελικά συναίνεσε. Όσο είχε δουλειά, ήταν αρκετά ευχαριστημένη από αυτήν τη ρύθμιση και από τη διαμονή στην Ιρλανδία, αν και νοσταλγούσε την πατρίδα της, την οικογένειά της και τους φίλους της. Κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης, ωστόσο, και η Kristine και ο Brian έχασαν τις δουλειές τους. Ο Brian κατάφερε να βρει μια θέση χαμηλότερων προσόντων σαν βοηθός στην επιχείρηση του αδελφού του, αλλά η Kristine δεν μπόρεσε να βρει καμία προοπτική, και ήταν αναγκασμένη να επιβιώνει μόνο με το επίδομα πρόνοιας και αισθανόταν όλο και πιο άσχημα που ζούσε στο εξωτερικό – ειδικά όταν ήξερε ότι μπορούσε να γυρίσει και να βρει δουλειά στη Ρίγα, ώστε ακόμη και αν τα χρήματα δεν ήταν καλά, τουλάχιστον θα ήταν στην πατρίδα της. Προσπάθησε να μιλήσει στον Brian για αυτήν την πιθανότητα αλλά εκείνος ήταν εντελώς αντίθετος, ισχυριζόμενος ότι φοβόταν μήπως χάσει τον Benedict. Εξάλλου, τι θα εμπόδιζε την Kristine να βρει έναν λετονό σύζυγο, να παντρευτεί και να αποκτήσει και άλλο παιδί, και ο Brian να μείνει χωρίς τίποτα και κανέναν – και μάλιστα ίσως να υποχρεωνόταν να καταβάλλει διατροφή για ένα παιδί που δεν θα έβλεπε ποτέ; Όμως η Kristine δεν μπορούσε να βγάλει αυτήν την ιδέα από το μυαλό της και τελικά έφυγε από το σπίτι ξαφνικά μία εβδομάδα του Ιουλίου, όταν ήξερε ότι ο Brian θα είχε δουλειά όλη την εβδομάδα και δεν προβλεπόταν να πάρει τον Benedict για άλλες 10 ημέρες. Ο Brian αναστατώθηκε πολύ από το γεγονός ότι δεν μπορούσε να βρει στο τηλέφωνο την Kristine για περισσότερο από μία εβδομάδα και, όταν πήγε στο διαμέρισμά της για να παραλάβει τον Benedict για το Σαββατοκύριακο, διαπίστωσε ότι είχαν εξαφανιστεί και οι δύο και το διαμέρισμα ήταν άδειο. Αισθάνθηκε τόσο πληγωμένος, θυμωμένος και απελπισμένος, που υπέβαλε αίτηση για την επιστροφή του Benedict βάσει της σύμβασης της Χάγης του 1980, ενώ επίσης κατήγγειλε το περιστατικό στην αστυνομία με σκοπό να ασκήσει ποινική δίωξη κατά της Kristine για απαγωγή παιδιού. Η Kristine φοβόταν να επιστρέψει διότι έτρεμε μήπως συλληφθεί και χάσει το παιδί της για πάντα. Η διαδικασία βάσει της σύμβασης της Χάγης πρόκειται να διεξαχθεί στη Ρίγα στις αρχές Νοεμβρίου και η διαμεσολάβηση έχει προγραμματισθεί για κάποιο Σαββατοκύριακο προς τα τέλη Οκτωβρίου. Η λετονή διαμεσολαβήτρια έχει ψυχοκοινωνική επαγγελματική κατάρτιση και μιλάει άπταιστα αγγλικά, ενώ ο ιρλανδός διαμεσολαβητής έχει νομική επαγγελματική κατάρτιση, αλλά δεν μιλάει λετονικά.

Επίλυση πρακτικής υποθέσεως «Elisa»

Η Elisa, 4 ½ ετών, είναι η κόρη της ιταλίδας Carla (27 ετών) και του γερμανού Thomas (35 ετών), που είναι παντρεμένοι και ζουν στο Rostock από τότε που γνωρίστηκαν, πριν από έξι χρόνια. Ο Thomas είναι μαθηματικός και κάτοχος διδακτορικού (PhD) και έχει μόνιμη θέση στο Ινστιτούτο Δημογραφικών Ερευνών Max Planck στο Rostock. Η Carla πήγε στο Ινστιτούτο ως φοιτήτρια-ασκούμενη και παρέμεινε στη Γερμανία επειδή έμεινε έγκυος στην Elisa· διδάσκει ιταλικά αλλά θα επιθυμούσε να επιστρέψει στο πανεπιστήμιο για να πάρει το μεταπτυχιακό της στην κοινωνιολογία, ώστε να καταφέρει τελικά να βρει μια ειδικευμένη θέση εργασίας. Ο γάμος δεν πηγαίνει καλά (ο Thomas είναι πολύ απασχολημένος με τη δουλειά του) και η Carla αρχίζει πραγματικά να αισθάνεται απομονωμένη και να της λείπει η οικογένειά της, οι φίλοι της και η κουλτούρα της χώρας της. Δεν είναι βέβαιη αν τα γερμανικά της είναι αρκετά καλά για να πραγματοποιήσει σπουδές στο Rostock. Το καλοκαίρι του 2012, και με τη συναίνεση του Thomas, παίρνει μαζί της την Elisa σε μια μεγάλης διάρκειας επίσκεψη στο πατρικό της σπίτι στο Μιλάνο και αυθόρμητα αποφασίζει να μείνει εκεί. Συναντά τυχαία τον παλιό καθηγητή της στην Κοινωνιολογία, ο οποίος της λέει ότι μπορεί να ξεκινήσει άμεσα το μεταπτυχιακό

πρόγραμμα τον Οκτώβριο. Οι γονείς της είναι πρόθυμοι να τη στηρίξουν οικονομικά και εκείνη εγγράφει την Elisa στον παιδικό σταθμό του πανεπιστημίου. Όλα δείχνουν να μπαίνουν σε μια σειρά, αλλά ο Thomas δεν φαίνεται πρόθυμος να ακολουθήσει το σχέδιό της. Είναι συγκλονισμένος που η Carla πήρε τέτοιες δραστικές αποφάσεις χωρίς να ζητήσει τη γνώμη του, και δεν μπορεί να συμφωνήσει με το σχέδιο που εκείνη πρότεινε και δείχνει αποφασισμένη να ακολουθήσει. Η μόνη εναλλακτική λύση που βλέπει είναι να υποβάλει αίτηση για την επιστροφή της Elisa στη Γερμανία βάσει της σύμβασης της Χάγης του 1980. Το δικαστήριο ενθάρρυνε το ζευγάρι να προσφύγει στη διαμεσολάβηση. Η ακρόαση στο δικαστήριο έχει προγραμματιστεί για τις 25 Σεπτεμβρίου 2012 στο Μιλάνο και η διαμεσολάβηση πρόκειται να διεξαχθεί στις 20 – 22 Σεπτεμβρίου 2012 με τη συμμετοχή μιας ιταλίδας διαμεσολαβήτριας με νομική επαγγελματική κατάρτιση και ενός γερμανού διαμεσολαβητή με ψυχοκοινωνική επαγγελματική κατάρτιση, που μιλούν αμφότεροι άπταιστα γερμανικά, ιταλικά και αγγλικά.

6. Διαφορές μεταξύ της οικογενειακής διαμεσολάβησης σε εγχώριες υποθέσεις και της διαμεσολάβησης σε διασυνοριακές υποθέσεις απαγωγής παιδιών

Η διαμεσολάβηση σε διασυνοριακές υποθέσεις απαγωγής παιδιών διαφέρει από την «κανονική» οικογενειακή διαμεσολάβηση σε εγχώριες υποθέσεις ως προς τα εξής:

6.1. Επίπεδο της σύγκρουσης

Παρότι τα μέρη στις εγχώριες υποθέσεις πασχίζουν επίσης να αντιμετωπίσουν τα τραύματα, τον θυμό και την ανασφάλεια που αναπόφευκτα συνεπάγεται ο χωρισμός και το διαζύγιο, τα μέρη σε υποθέσεις απαγωγής παιδιών βιώνουν ένα επίπεδο σύγκρουσης το οποίο αισθάνονται ότι απειλεί τον (ενεργό) ρόλο τους ως γονέων και σε ορισμένες περιπτώσεις και τα μέσα διαβίωσής τους και τα μελλοντικά τους σχέδια. Και οι δύο γονείς τρέμουν μήπως χάσουν το παιδί ή τα παιδιά τους για πάντα και τους θλίβει η προοπτική να μην έχουν πλέον τη δυνατότητα να διαδραματίσουν κάποιον ρόλο στην καθημερινή ζωή του παιδιού τους ή/και ζουν τόσο μακριά που δεν θα μπορούν να βλέπονται πολύ συχνά, και τούτο μόνο με μεγάλη ταλαιπωρία και κόστος. Ο γονέας απαγωγέας – συνήθως η μητέρα – συχνά έχει καταφύγει σε δραστικά μέτρα για να ξεφύγει από μια κατάσταση που θεωρούσε δυσβάσταχτη ή ακόμη και αφόρητη και μπορεί να αισθάνεται ενοχές, αλλά νιώθει ότι κατηγορείται άδικα για απαγωγή καθώς δεν έβλεπε άλλη εναλλακτική λύση («Ποτέ δεν θα με άφηνε να φύγω!»). Σε ορισμένες περιπτώσεις, ο εγκαταλειφθείς γονέας δεν είχε καταφέρει να συνειδητοποιήσει πόσο απελπισμένος και παγιδευμένος αισθανόταν ο άλλος γονέας, αλλά επ' ουδενί δεν αισθάνεται ότι του άξιζε να του πάρουν το παιδί του («Πώς μπόρεσε να το κάνει αυτό σε μένα και στο παιδί μας;»). Ειδικά όταν η απαγωγή του παιδιού ή των παιδιών έγινε σε μια κατάσταση την οποία ο εγκαταλειφθείς γονέας εκλάμβανε ως μη προβληματική, ο γονέας αυτός έχει να αντιμετωπίσει την ιδέα ότι έχασε όχι μόνο το παιδί αλλά και τη σχέση ή/και τον γάμο του. Κάτι τέτοιο μπορεί να του προκαλέσει ακραία συναισθήματα, ότι

αντιμετωπίστηκε άδικα, ακόμη και επιθυμία εκδίκησης. Και οι δύο γονείς αισθάνονται υπερβολική πίεση, καθώς ο καθένας αντιμετωπίζει ένα δικαστικό σύστημα με το οποίο δεν είναι εξοικειωμένος και το οποίο αντιλαμβάνεται, από τη δική του οπτική γωνία, ως απρόβλεπτο, εφόσον λειτουργεί για λογαριασμό του ενός ένα εκ των μερών σε μια ξένη χώρα και σε μια ξένη γλώσσα, την οποία ενδέχεται να μην γνωρίζει άπταιστα. Κατά κανόνα, η επικοινωνία μεταξύ των γονέων έχει καταρρεύσει ολοκληρωτικά και έχει χαθεί κάθε εμπιστοσύνη. Στην αρχή της διαδικασίας διαμεσολάβησης, τα μέρη μπορεί να μην διακρίνουν απολύτως καμία διέξοδο από αυτήν τη δυσεπίλυτη κατάσταση: πώς γίνεται συγκρούσεις που συσσωρεύονται σταδιακά για μήνες και χρόνια να επιλυθούν μέσα σε λίγες ημέρες;

6.2. Καλυπτόμενα ζητήματα

Κατά κανόνα, οι υποθέσεις απαγωγής παιδιών αφορούν πρωτίστως το ζήτημα για την «επιστροφή ή μη επιστροφή», καθώς αυτό είναι το ζήτημα που θα αποφασισθεί από το δικαστήριο εάν δεν επιτευχθεί συμφωνία μέσω της διαμεσολάβησης. Εάν οι γονείς μπορέσουν να καταλήξουν σε συμφωνία σχετικά με αυτό το ζήτημα, συνήθως προχωρούν στην επίλυση και άλλων συναφών ζητημάτων όπως:

- μετεγκατάσταση ή επιστροφή του παιδιού ή/και του γονέα απαγωγέα
- μελλοντικοί διακανονισμοί περί διαβίωσης
- επιμέλεια, δικαίωμα επίσκεψης, επαφή με τον απόντα γονέα
- διακοπές και ταξίδια, συμπεριλαμβανομένων οικονομικών ρυθμίσεων
- θρησκευτική και πολιτισμική / διγλωσσική διαπαιδαγώγηση
- διατροφή παιδιού και συζύγου.

Όπως ορίζει ο [Οδηγός ορθής πρακτικής για τη διαμεσολάβηση](#) : «Προκειμένου να αποφασισθεί ποια ακριβώς ζητήματα μπορούν να καλυφθούν στις συνεδρίες διαμεσολάβησης στην επιμέρους υπόθεση διεθνούς απαγωγής παιδιού, πρέπει να επιτευχθεί μια ικανοποιητική ισορροπία ανάμεσα στην εξέταση των θεμάτων που είναι αναγκαία για την εξεύρεση μιας βιώσιμης και συμφωνημένης λύσης και στην τήρηση των αυστηρών χρονικών προϋποθέσεων (Κεφάλαιο 5.1).»

Εάν η απαγωγή συνέβη εκτός της σχέσης, το ζευγάρι ενδέχεται να επιθυμεί να συζητήσει κατά πόσον εξακολουθεί να υφίσταται η σχέση. Παρομοίως, εάν έχει ασκηθεί ή απειλείται να ασκηθεί ποινική δίωξη, αυτό πρέπει να συμπεριληφθεί στα προς συζήτηση θέματα (βλ. [επίσης Οδηγό ορθής πρακτικής για τη διαμεσολάβηση, Κεφάλαιο 2.8](#)). Συχνά οι διαμεσολαβητές διευκολύνουν την επαφή ανάμεσα στο παιδί και τον εγκαταλειφθέντα γονέα μεταξύ των συνεδριών διαμεσολάβησης ως μέτρο ανάπτυξης εμπιστοσύνης. Η εμπειρία δείχνει ότι η αποκατάσταση της επαφής γονέα-παιδιού έχει πολύ θετική επίδραση στη διαδικασία διαμεσολάβησης.

6.3. Περιορισμένο νομικό και χρονικό πλαίσιο

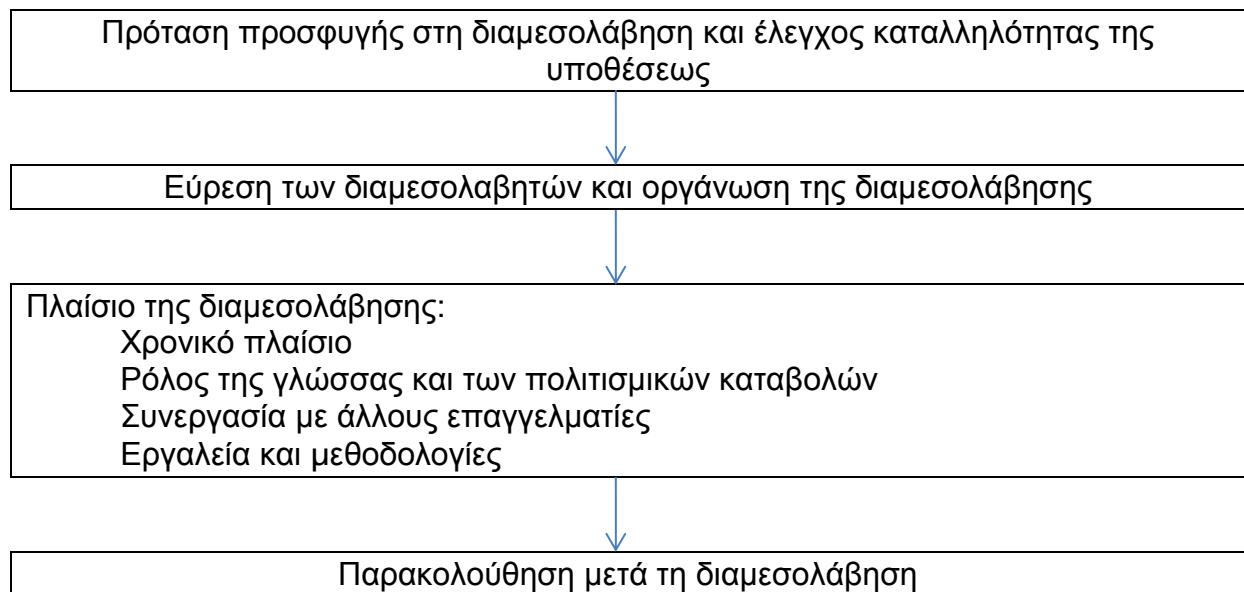
Το περιορισμένο νομικό και χρονικό πλαίσιο επηρεάζει τη δυναμική της διαμεσολάβησης. Οι γονείς και οι διαμεσολαβητές βρίσκονται εξίσου υπό πίεση για την επίτευξη λύσης αλλά, για να έχουν κάποια πιθανότητα επιτυχίας, πρέπει να απαλλαγούν από αυτήν την πίεση. Οι πολλές ώρες που περνούν μαζί για να καταπιαστούν με ζητήματα που αλλάζουν δραματικά τη ζωή τους, σε μια κατάσταση που απαιτεί ριζικές αποφάσεις, έχουν ως αποτέλεσμα να αναπτυχθεί ένα πολύ ιδιαίτερο δέσιμο μεταξύ των μερών και των διαμεσολαβητών. Πρόκειται για μια ιδιαίτερα έντονη εμπειρία και πρόκληση για όλους τους εμπλεκόμενους. (Βλ. [επίσης Κεφάλαιο 2 του Οδηγού ορθής πρακτικής για τη διαμεσολάβηση](#).)

Κάτι που παρουσιάζει ενδιαφέρον είναι το γεγονός ότι [ο Οδηγός ορθής πρακτικής για τη διαμεσολάβηση](#) συνιστά την προσφυγή στη διαμεσολάβηση ακόμη και σε υποθέσεις εκτός της δικαιοδοσίας των συμβάσεων του 1980 ή του 1996:

«Απουσία εφαρμοστέου διεθνούς ή περιφερειακού πλαισίου, η διαμεσολάβηση ή παρόμοιο μέσο συναινετικής επίλυσης διαφορών αποτελούν συχνά τον μόνο τρόπο εξεύρεσης μιας λύσης η οποία να επιτρέπει στα εμπλεκόμενα παιδιά να διατηρήσουν συνεχείς επαφές και με τους δύο γονείς τους» (Παράρτημα 2).

7. Η διαδικασία της διαμεσολάβησης

Η διαμεσολάβηση είναι μια εθελοντική διαδικασία η οποία μπορεί να διακοπεί ή να τερματισθεί οποτεδήποτε το ένα ή αμφότερα τα μέρη το αποφασίσουν ή εάν και όταν ο διαμεσολαβητής ή οι διαμεσολαβητές διαπιστώσουν ότι η διαμεσολάβηση δεν ενδείκνυται στις δεδομένες περιστάσεις. Οι διαμεσολαβητές είναι αμερόληπτοι, ήτοι δεν παίρνουν το μέρος καμίας πλευράς ούτε εκδίδουν αποφάσεις, αλλά μάλλον ενεργούν ως γέφυρα επικοινωνίας μεταξύ των μερών, βοηθώντας τα μέρη να διευκρινίσουν τα ζητήματα τα οποία πρέπει να διευθετήσουν με δίκαιο και ισορροπημένο τρόπο. Οι διαμεσολαβητές δεν προτείνουν λύσεις ούτε παρέχουν νομικές συμβουλές – για τα θέματα αυτά, τα μέρη συμβουλευονται τους δικηγόρους τους. Οι διαμεσολαβητές τηρούν εμπιστευτικές όλες τις πληροφορίες που περιέρχονται σε γνώση τους και δεν επικοινωνούν με τους δικηγόρους των μερών ούτε διαβιβάζουν πληροφορίες, όπως π.χ. ένα σχέδιο συμφωνίας, παρά μόνον κατόπιν αιτήματος των μερών. Η οικογενειακή διαμεσολάβηση εστιάζει στη συνεργασία για την επίτευξη λύσεων με γνώμονα το συμφέρον του παιδιού ή των παιδιών. Η διαμεσολάβηση μπορεί να καταστήσει περιττή τη δικαστική διαδικασία ή να την απλοποιήσει διευκολύνοντας την επίτευξη συμφωνίας μεταξύ των μερών πριν από την έκδοση δικαστικής αποφάσεως (βλ. [επίσης άρθρα 1 και 3 της οδηγίας της ΕΕ για τη διαμεσολάβηση](#)).

7.1. Πρόταση προσφυγής στη διαμεσολάβηση και έλεγχος καταλληλότητας της υποθέσεως

Parties can be made aware of mediation as an option by judges, lawyers, the Central Authority, the ministry of justice, youth welfare services, the guardian ad litem involved in the case or foreign consulates. It is essential that a screening process take place to determine whether or not the case is suitable and in many cases to motivate both parents and attorneys. It is very helpful when the screening and organisation process is conducted by an independent body but it also may be done by the Central Authority.

7.2. Εύρεση των διαμεσολαβητών και οργάνωση της διαμεσολάβησης

Στο προπαρασκευαστικό στάδιο, χρειάζεται χρόνος για επικοινωνία με τα μέρη και τους δικηγόρους τους μέσω τηλεφώνου και μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Σε ορισμένες περιπτώσεις, πρέπει να παρέχεται υποστήριξη στον εγκαταλειφθέντα γονέα ο οποίος χρειάζεται να ταξιδέψει στον τόπο όπου θα διεξαχθεί η διαμεσολάβηση και η δίκη. Ένα πολύ σημαντικό ζήτημα είναι να βρεθούν δύο καταρτισμένοι διαμεσολαβητές που να αντιπροσωπεύουν και τις δύο πλευρές σε πολιτισμικό, γλωσσικό και επαγγελματικό επίπεδο, να είναι ένας άνδρας και μία γυναίκα, να μπορούν να αναλάβουν την υπόθεση αμέσως, να ταξιδέψουν εάν χρειαστεί και να συνεργασθούν εποικοδομητικά και αρμονικά. Οι διαμεσολαβητές θα πρέπει να συζητούν εκτενώς μεταξύ τους, να μιλούν με τους γονείς και πιθανώς με τους δικηγόρους και να κάνουν τις προετοιμασίες για τα ταξίδια και τις διαδικασίες.

Οι γονείς μπορεί να κληθούν να συμπληρώσουν ένα [ερωτηματολόγιο](#), οφείλουν να αποφασίσουν για το ποιος θα πληρώσει για τη διαμεσολάβηση και να συναινέσουν σε μια [συμφωνία για τη διαμεσολάβηση](#) πριν τη διεξαγωγή της.

Η συμφωνία επισημαίνει την εθελοντική φύση της διαμεσολάβησης, το απόρρητο της διαδικασίας και την αμεροληψία των διαμεσολαβητών. Οι γονείς συμφωνούν να συνεργασθούν με σκοπό την επίτευξη μιας κοινής λύσης για το καλό του παιδιού ή των παιδιών τους με την υποστήριξη των διαμεσολαβητών. Η συμφωνία επίσης ρυθμίζει τις αμοιβές και τα έξοδα. Πέρα από τον πραγματικό χρόνο που αφιερώνεται στη διαμεσολάβηση, οι διαμεσολαβητές μπορούν να επιβάλλουν χρεώσεις για τον χρόνο προετοιμασίας, τα έξοδα ταξιδιού και διαμονής, την ενοικίαση δωματίου και τη συμμετοχή διεργασιών.

Η διαμεσολάβηση διεξάγεται συνήθως σε ουδέτερο χώρο στην πόλη στην οποία διαμένει το παιδί τη δεδομένη στιγμή, η οποία είναι επίσης συνήθως κοντά στο επιληφθέν δικαστήριο. Σε κάποιες σπάνιες περιπτώσεις, στις οποίες οι διάδικοι δεν μπορούν να ταξιδέψουν για να παραστούν στη δίκη και στη διαμεσολάβηση, καθίσταται αναγκαία η διεξαγωγή της διαμεσολάβησης μέσω διαδικτυακής συνεδρίας.

Οποιοσδήποτε το επιθυμεί, μπορεί να ζητήσει υποστήριξη μέσω του νεοσυσταθέντος [ευρωπαϊκού δικτύου διαμεσολαβητών για διασυνοριακές οικογενειακές](#) διαφορές, που διαθέτει πάνω από 70 διαμεσολαβητές υψηλής εξειδίκευσης σε 28 χώρες. Όλοι οι διαμεσολαβητές που εργάζονται σε αυτές τις οργανώσεις έχουν λάβει ειδική κατάρτιση όπως προτείνεται στην αιτιολογική σκέψη 16 του προοιμίου [της οδηγίας της ΕΕ για τη διαμεσολάβηση](#) και όπως περιγράφεται στο Παράρτημα 1 του Οδηγού ορθής πρακτικής για τη διαμεσολάβηση. [Παράρτημα 1 του Οδηγού ορθής πρακτικής για τη διαμεσολάβηση](#).

Είναι επίσης σημαντικό να γνωρίζουμε ότι η Διάσκεψη της Χάγης ενθάρρυνε τα συμβαλλόμενα κράτη της σύμβασης της Χάγης του 1980 «να δημιουργήσουν ένα κεντρικό σημείο επαφής για τη διεθνή οικογενειακή διαμεσολάβηση προκειμένου να διευκολύνουν την πρόσβαση σε πληροφορίες σχετικά με τις διαθέσιμες υπηρεσίες διαμεσολάβησης και τα συναφή ζητήματα για διασυνοριακές οικογενειακές διαφορές στις οποίες εμπλέκονται παιδιά, ή να αναθέσουν αυτό το καθήκον στις κεντρικές αρχές τους» ([Οδηγός ορθής πρακτικής για τη διαμεσολάβηση, Κεφάλαιο 4](#)).

7.3. Χρονικό πλαίσιο

Όσο νωρίτερα ξεκινήσει η διαμεσολάβηση, τόσο το καλύτερο· κατά κανόνα, οι συνεδρίες πραγματοποιούνται λίγο πριν από τη δίκη, σε διάστημα δύο ή τριών ημερών.

Ο [Οδηγός ορθής πρακτικής για τη διαμεσολάβηση](#) τονίζει στο Κεφάλαιο 4.1 ότι:

«Η πρόσβαση στη διαμεσολάβηση και σε άλλες διαδικασίες για την επίτευξη λύσεων βάσει συμφωνίας δεν πρέπει να περιορίζεται στο προ της δίκης στάδιο, αλλά πρέπει να είναι διαθέσιμη καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας, συμπεριλαμβανομένου και του σταδίου της εκτέλεσης της απόφασης.»

Είναι σημαντικό να μεσολαβεί τουλάχιστον ένα βράδυ μεταξύ των συνεδριών, ούτως ώστε τα μέρη να μπορούν να σκεφθούν τις ιδέες που προτάθηκαν στη διαμεσολάβηση πριν λάβουν αποφάσεις. Επίσης, πρέπει να εξασφαλίσουν ότι οι δικηγόροι τους θα είναι διαθέσιμοι να τους παράσχουν νομικές συμβουλές εκτός κανονικών ωραρίων εργασίας, καθώς η διαμεσολάβηση συχνά διεξάγεται Σαββατοκύριακο. Εάν το παιδί ή τα παιδιά βρίσκονται κοντά στην περιοχή, μπορούν να προγραμματισθούν συναντήσεις για επαφή με τα παιδιά μεταξύ των συνεδριών. Ενδέχεται επίσης να βοηθήσει τους γονείς η παρουσία των δικών τους γονέων, φίλων ή νέων συντρόφων για να τους στηρίζουν κατά τη διάρκεια της διαμεσολάβησης (χωρίς όμως να είναι παρόντες στις συνεδρίες).

7.4. Ο ρόλος της γλώσσας και των πολιτισμικών καταβολών

Παρότι έχει αποδειχθεί ότι βοηθάει εξαιρετικά το να έχουν οι διαμεσολαβητές τις ίδιες πολιτισμικές καταβολές και να μιλούν τις ίδιες γλώσσες με τους πελάτες τους, αυτό δεν σημαίνει ότι για τον κάθε πελάτη ο «δικός του» διαμεσολαβητής είναι με το μέρος του. Ωστόσο, όταν οι διάδικοι αναστατώνονται, τείνουν να εκφράζουν τα συναισθήματά τους στη μητρική τους γλώσσα και είναι σημαντικό να γίνονται κατανοητοί στη διάρκεια της διαμεσολάβησης. Ακόμη και αν υποθεθεί ότι χρησιμοποιούσαν κάποια κοινή γλώσσα κατά τη διάρκεια της σχέσης, και η διαμεσολάβηση διεξάγεται κανονικά σε αυτήν τη γλώσσα, σε ορισμένες περιπτώσεις είναι απαραίτητη η προσφυγή στις υπηρεσίες διερμηνέα. Πολιτισμικές διαφορές που μπορεί να μην έπαιζαν σημαντικό ρόλο σε μια σχέση που λειτουργούσε, αποκτούν ολοένα και μεγαλύτερη σημασία σε μια κατάσταση σύγκρουσης. Ειδικότερα, αυτό μπορεί να αφορά κανόνες και αξίες που σχετίζονται με τον ρόλο των γονέων και της ευρύτερης οικογένειας, της ανατροφής και της εκπαίδευσης και τον τρόπο χειρισμού μελλοντικών συγκρούσεων.

7.5. Συνεργασία με άλλους επαγγελματίες

Οι δικηγόροι, τα δικαστήρια και οι κεντρικές αρχές μπορούν να διαδραματίσουν βασικό ρόλο παρακινώντας τους γονείς να προσφύγουν στη διαμεσολάβηση. Η [οδηγία της ΕΕ για τη διαμεσολάβηση](#) καλεί «τα κράτη μέλη ... να ενθαρρύνουν τους ασκούντες νομικό επάγγελμα να ενημερώνουν τους πελάτες τους σχετικά με τη δυνατότητα διαμεσολάβησης» (αιτιολογική σκέψη 25 του προοιμίου) και το άρθρο 5 της εν λόγω οδηγίας ορίζει ότι:

«Δικαστήριο επιλαμβανόμενο υπόθεσης δύναται, ανάλογα με την περίπτωση και λαμβάνοντας υπόψη όλες τις περιστάσεις της υπόθεσης, να καλέσει τα μέρη να προσφύγουν στη διαμεσολάβηση για να επιλύσουν τη διαφορά».

Καθώς καμία τελική συμφωνία διαμεσολάβησης δεν μπορεί να υπογραφεί χωρίς να συμβουλευθούν αμφότερα τα μέρη τους νομικούς συμβούλους τους, μπορεί να υπάρξει απευθείας επικοινωνία μεταξύ του (νομικού) διαμεσολαβητή και των δικηγόρων των μερών. Ο Οδηγός ορθής πρακτικής για τη διαμεσολάβηση τονίζει τον

ρόλο της κεντρικής αρχής και του δικαστή ή του δικαστηρίου στην ενθάρρυνση και τη διευκόλυνση της πρόσβασης στη διαμεσολάβηση (Κεφάλαιο 4.1.1 και 4.1.2). Το δικαστήριο μπορεί να συνεργασθεί περαιτέρω συντονίζοντας τη δίκη με τη διαμεσολάβηση και αναστέλλοντας προσωρινά τη διαδικασία εάν οι διάδικοι χρειάζονται περισσότερο χρόνο για να καταλήξουν σε συμφωνία στο πλαίσιο της διαμεσολάβησης.

7.6. Εργαλεία και μεθοδολογίες

Λόγω της δραματικής φύσης των υποθέσεων απαγωγής παιδιών, οι διαμεσολαβητές δίνουν στην αρχή της διαμεσολάβησης λίγο χρόνο στα μέρη για να περιγράψουν το μαρτύριο που έζησαν πρόσφατα προτού προχωρήσουν στην απαρίθμηση των ζητημάτων που επιθυμούν να διευθετήσουν. Ταυτόχρονα, το περιορισμένο χρονικό πλαίσιο και η επικέντρωση της δικαιοσύνης στο ζήτημα που αφορά την «επιστροφή ή μη επιστροφή» σημαίνει ότι αυτό είναι συνήθως το πιο επείγον ζήτημα που πρέπει να εξετασθεί. Συνήθως, προς το τέλος της πρώτης ημέρας της διαμεσολάβησης, ζητείται από τα μέρη να ανταλλάξουν ιδέες σχετικά με δυνατότητες επιλογών και να εκφράσουν την άποψή τους για αυτές. Στη συνέχεια της διαδικασίας, ενθαρρύνονται να καταρτίσουν πιθανά σενάρια και να εξετάσουν κατά πόσον αυτά ανταποκρίνονται στις ανάγκες των ίδιων και των παιδιών τους. Ένα χρήσιμο εργαλείο είναι η διεξαγωγή χωριστών συνεδριών, όπου και οι δύο διαμεσολαβητές μαζί συζητούν με το καθένα από τα μέρη. Συχνά, ανατίθεται στα μέρη να σκεφτούν την πρακτική εφαρμογή των επιλογών μέχρι την επόμενη συνεδρία και να εξετάσουν αν οι πιθανές λύσεις που διατυπώθηκαν είναι βιώσιμες. Η έκβαση της διαμεσολάβησης εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την ευελιξία και το ανοιχτό πνεύμα των μερών.

7.7. Παρακολούθηση μετά τη διαμεσολάβηση

Δεδομένου ότι οι διαμεσολαβήσεις σε υποθέσεις απαγωγής παιδιών διεξάγονται εντός περιορισμένων χρονικών ορίων, συχνά δεν είναι δυνατό να διευθετηθούν όλα τα συναφή ζητήματα. Επίσης, κατά την εκτέλεση της συμφωνίας προκύπτουν νέα ζητήματα. Οι διαμεσολαβητές μπορούν να διεξάγουν συνεδρίες παρακολούθησης μέσω διαδικτύου ή τα μέρη μπορούν να συνεχίσουν τη διαμεσολάβηση με άλλους διαμεσολαβητές στον τελικό τόπο διαμονής τους.

8. Η συμφωνία που προκύπτει από διαμεσολάβηση

Σε ό,τι αφορά την εκτελεστότητα των συμφωνιών που προκύπτουν από διαμεσολάβηση, [η οδηγία της ΕΕ για τη διαμεσολάβηση](#) ορίζει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη φροντίζουν ώστε τα μέρη, ή ένα εξ αυτών με τη ρητή συναίνεση των υπολοίπων, να έχουν τη δυνατότητα να ζητούν να καταστεί εκτελεστό το περιεχόμενο έγγραφης συμφωνίας που έχει προκύψει από διαμεσολάβηση. (...)
2. Το περιεχόμενο της συμφωνίας μπορεί να κηρυχθεί εκτελεστό από δικαστήριο ή άλλη αρμόδια αρχή με δικαστική ή άλλη απόφαση, ή με δημόσιο έγγραφο σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους μέλους στο οποίο υποβάλλεται η αίτηση.»

(Βλ. [επίσης Παράρτημα 1 του Οδηγού ορθής πρακτικής για τη διαμεσολάβηση, «Καθιστώντας δεσμευτική τη συμφωνία που προκύπτει από διαμεσολάβηση».](#))

Η συμφωνία που προκύπτει από διαμεσολάβηση ή το πρακτικό συμβιβαστικής επίλυσης της διαφοράς καλύπτει, δυνητικώς, τα εξής ζητήματα:

- επιστροφή
- συνήθης διαμονή του παιδιού και των γονέων
- διακανονισμοί περί διαβίωσης
- διατροφή
- δικαιώματα επιμέλειας και επίσκεψης
- ταξίδια και διαβατήρια
- διγλωσσική και διπολιτισμική διαπαιδαγώγηση
- ανάκληση της υποθέσεως βάσει της σύμβασης της Χάγης του 1980 ή/και της ποινικής δίωξης
- νομικό καθεστώς της συμφωνίας
- ρήτρα διαμεσολάβησης

Η συμφωνία συντάσσεται από τους διαμεσολαβητές σε συνεργασία με τα μέρη και στις δύο γλώσσες, ελέγχεται και εγκρίνεται από τους δικηγόρους των μερών και υπογράφεται από τα μέρη.

Η συμφωνία δεν είναι αφ' εαυτής δεσμευτική ούτε εκτελεστή.

Με τη συναίνεση των μερών, οι δικηγόροι τη διαβιβάζουν στο δικαστήριο για να εξασφαλίσουν την εγγραφή της ή την κατάρτιση δικαστικού εγγράφου. Μια ανάληψη δέσμευσης (δεσμευτική δήλωση που κατατίθεται από έναν ή αμφότερους τους γονείς στο δικαστήριο του κράτους της απαγωγής) πρέπει να κηρυχθεί δεσμευτική από τις αρχές ή το δικαστήριο του εν λόγω κράτους· δεν είναι δεσμευτική στο άλλο κράτος. Η συμφωνία μπορεί τότε να καταστεί νομικά δεσμευτική στο κράτος συνήθους διαμονής του παιδιού μέσω μίας ή αμφοτέρων των εξής πράξεων:

- **Διάταξη όμοιου περιεχομένου:** είτε διάταξη που εκδίδεται από το δικαστήριο του κράτους συνήθους διαμονής του παιδιού και επαναλαμβάνει το περιεχόμενο δήλωσης ανάληψης δέσμευσης η οποία υποβλήθηκε στο κράτος της απαγωγής και την καθιστά εκτελεστή στο κράτος συνήθους διαμονής είτε

πανομοιότυπες διατάξεις που εκδίδονται από τα δικαστήρια των δύο κρατών που εμπλέκονται στην υπόθεση

- **Διάταξη «ασφαλούς λιμένα»** για την επιβολή υποχρεώσεων στον εγκαταλειφθέντα γονέα, η οποία εκδίδεται από το αρμόδιο δικαστήριο στο κράτος συνήθους διαμονής με σκοπό τη διασφάλιση της επιστροφής του παιδιού και τη μετέπειτα διαμονή του στο κράτος συνήθους διαμονής του και είναι εκτελεστή στο κράτος συνήθους διαμονής.

Σε περίπτωση που περιπλακεί η κατάσταση (π.χ. εάν απειλείται να ασκηθεί ή έχει ασκηθεί ποινική δίωξη), θα μπορούσε να είναι πολύ χρήσιμο για τους δικηγόρους να ζητήσουν από τον δικαστή να επικοινωνήσει με τον δικαστή «σύνδεσμο» στο κράτος συνήθους διαμονής. Τότε μπορούν να ληφθούν προληπτικά μέτρα για τη διασφάλιση της ασφαλούς επιστροφής του γονέα απαγωγέα, π.χ. μέσω μιας διάταξης ασφαλούς λιμένα. Σε ορισμένες περιπτώσεις επιτυγχάνεται μόνον εν μέρει συμφωνία, αλλά ακόμη και σε περιπτώσεις κατά τις οποίες δεν επιτυγχάνεται συμφωνία από τη διαμεσολάβηση, οι αρμόδιοι δικαστές για υποθέσεις στις οποίες εφαρμόζεται η σύμβαση της Χάγης αναφέρουν ότι τα μέρη μπορούν να επικοινωνήσουν μεταξύ τους και να συνεργασθούν με το δικαστήριο πολύ καλύτερα από ό,τι πριν από τη διαμεσολάβηση.

Συμπέρασμα

Η διαμεσολάβηση συνιστά έναν εξαιρετο τρόπο επίλυσης διασυνοριακών υποθέσεων απαγωγής παιδιών από γονείς προς όφελος των εμπλεκόμενων μερών και πρωτίστως προς όφελος των παιδιών τους. Παρότι η διαμεσολάβηση σε αυτόν τον τομέα αντιμετωπίζει ιδιαίτερες προκλήσεις, παρουσιάζει πολλές δυνατότητες και υπάρχει αυξανόμενη ανάγκη αλλά και αυξανόμενος αριθμός διαμεσολαβητών υψηλής ειδίκευσης στον τομέα των διασυνοριακών υποθέσεων οικογενειακού δικαίου.